

Filozofická fakulta Masarykovej Univerzity, Ústav hudební vědy

Úvod do uměnovědných studií

Recyklácia v dnešnej populárnej hudbe

Peter Funka

UČO:415355

Populárna kultúra

Týmto pojmom sa označuje súbor všetkých zložiek umeleckej alebo inej tvorby - patrí sem hudba, literatúra, divadlo, ale aj odvetvia ako móda či technológia. Kritériá na určenie „populárnosti“ daného subjektu (či už skladby, knihy, atď.) sa dajú zhrnúť do niekoľkých bodov – subjekt väčšinou býva už pri svojej tvorbe zamýšľaný ako budúci prvok populárnej kultúry, čo sa zohľadňuje v procese jeho tvorby – musí byť zrozumiteľný pre väčšinového konzumenta, čiže cieľi na čo najväčší počet ľudí. Väčšinou býva jej cieľom zarábať peniaze, čo sa často odráža na samotnej umeleckej či estetickej hodnote daného subjektu.

Pojem populárnej kultúry poznáme už od 19. storočia. Vtedy sa o nej hovorilo ako o kultúre nižších vrstiev (a teda logicky más) a bola vnímaná ako kontrast k vyššej kultúre, ktorá vtedy bola záležitosťou vyšších vrstiev obyvateľstva.

Vo veľkom sa však pojem populárna kultúra a skratka „pop“ (najmä v spojení „pop-music“) začína používať v 50. rokoch 20. storočia. Tieto pojmy sa používajú dodnes a napríklad z pojmu pop-music sa z istého kultúrneho pojmu stal samostatný hudobný žáner.

Populárna kultúra je pravidelne kritizovaná za svoju nízku hodnotu, najmä zo strany rôznych subkultúr. Kritikou populárnej kultúry vzniklo mnoho subkultúr (napr. alternatívna scéna, underground a podobne).

Zvyčajnými znakmi populárnej kultúry sú jej ľahkosť, príjemnosť (až vtieravosť), obľúbenosť. Populárna kultúra až na výnimky nerozoberá politické, spoločenské či iné problémy, nechce spoločnosť nijako rozdeľovať ale skôr spájať do jedného celku.

Typickým príkladom populárnej kultúry sú takzvané „one-hit wonders“ alebo „fads“ v hudbe, teda skupiny či jednotlivci ktorí dosiahnu obrovský úspech s jednou skladbou (či albumom), zvyčajne sa objavujú na popredných miestach hudobných rebríčkov a ich single či albumy sú predávané vo veľkej miere, no ďalšími skladbami či albumami už nezaujmu a postupne upadnú do nezájmu. Menujme napríklad: Los Del Rio – Macarena (1996), Carl Douglas – Kung Fu Fighting (1974), Nena – 99 Luftballons (1984) alebo Carly Rae Jepsen – Call Me Maybe (2012).

Populárna kultúra sa však neviaže len na čisto umelecké odvetvia – zaraďujeme sem aj technológia či módu. Ako príklady menujme napríklad niektoré značky, ktoré sú považované za hodnotnejšie hlavne vďaka ich popularite – napríklad výrobky spoločnosti Apple.

Populárnou kultúrou sa ale nemusia nutne myslieť len konkrétne pojmy. Takisto sem patria napr. mémy, postoje či myšlienky ktoré sa stali natoľko obľúbenými a prijímanými, že sa dajú označiť (popri vyššie popísaných prvkoch) za neoddeliteľnú súčasť populárnej kultúry.

Recyklácia v dnešnej populárnej hudbe

Veľmi často sa stáva, že keď zapneme rádio či hudobnú televíznu stanicu, ktorá je zameraná na masového poslucháča či diváka, hovoríme si že toto sme už niekde počuli. A nie je to klamlivý pocit – na vine je móda dnešného dňa – recyklácia v populárnej hudbe.

Na začiatok je dobré si osvetliť, čo tento pojem zahŕňa. Jedná sa o klasický „sampling“, ako ho poznáme z hip-hopu od jeho samotného vzniku v 60. rokoch 20. storočia. Už jeho pionier DJ Kool Herc používal podklady z cudzích skladieb vo vlastnej úprave a s pridaním vlastného prejavu. Na týchto koreňoch vznikol hip-hop ako samostatný žáner a sampling je jedným z jeho hlavných prvkov dodnes.

Na samplovanie sa najčastejšie používajú skladby staršieho dáta. Dôležitá je aj popularita danej skladby, keďže sa používajú buď neznámejšie interpreti, alebo známe kusy, avšak v tom prípade sa často jedná o „poklonu legende“ a podobne.

Príkladom prvej kategórie recyklovania je nedávny hit číslo 1 v Spojených štátoch speváka Gotye nazvaný Somebody I Used to Know, ktorý si hudbu požičal z dvoch zdrojov – zo skladby od Luiza Bonfá – Seville z roku 1967, a dokonca aj z tradičnej folkovej skladby Baa, Baa, Black Sheep, ktorej vznik sa datuje na rok 1879.

Oproti tomu môžeme postaviť podobne úspešnú skladbu On The Floor v podaní Jennifer Lopez a Pitbulla. Tá „skladá poklonu“ hitu prelomu 80. a 90. tých rokov Lambada od Kaomy. Inšpirácia je v tomto prípade absolútne jasná.

Očividne sa teda dostávame do istej slepej uličky vo vývoji populárnej hudby. Keď pred viac ako päťdesiatimi rokmi valcovali hitparády Beatles, bol ich príspevok k posunu populárnej hudbe jasný – nastolili nový imidž populárnej skupiny a taktiež priniesli inováciu v samotnej hudbe.

Dnešná populárna hudba je produkovaná úplne opačne – pre zaujatie čo najširšej skupiny konzumentov sa hľadá určitý najnižší spoločný menovateľ, ktorý je schopný čo najviac zaujať. Bohužiaľ samotná hodnota v tomto prípade ustupuje do úzadia.

Preto sú z umeleckého či estetického hľadiska zaujímavé skladby, ktoré sa staly populárnymi a sú absolútnym originálom z hudobného hľadiska. Bohužiaľ, takéto príklady sa dnes hľadajú veľmi ťažko.

Jeden príklad však vystupuje z radu. Je ním najpopulárnejšia skladba na serveri YouTube.com s viac ako miliardou videní, Gangnam Style od kórejského rapera Psy. Jeho skladba obsahuje hudbu ktorá je originálom a nemusí si pomáhať samplingom staršej skladby. Samozrejme že je na uváženie, akú hodnotu táto skladba má, no po stránke originality si zaslúži pochvalu.

Jedným z hlavných dôvodov prečo sa dnes čoraz viac stretávame s hudobnou produkciou ktorá nie je úplne originálna je dnešná „digitálna“ doba. Väčšina populárnej hudby nevzniká na tradičných nástrojoch ako kedysi. Keď sa vrátíme do paralely s Beatles, štyrom chlapcom z Liverpoolu stačili gitary a bicie.

Dnes je väčšina hudby tvorenej na počítačoch, čo značne uľahčuje tvorbu samplovanej či priamo recyklovanej hudby. Pred tridsiatimi rokmi bolo nutné vlastniť nosič konkrétnej skladby, ktorú chcel autor použiť. Dnes je možné si skladbu v rádoch jednotiek sekúnd stiahnuť na Internete, existujú zadarmo dostupné nástroje na jej strih a editáciu a sú desiatky možností ako sa cez Internet dá hudba

široť. To môže prispievať nielen k väčšiemu počtu mladých talentov nielen v populárnej hudbe, ale aj k čoraz väčšej repetitívnosti v pop-music.

Záverom ostáva len dúfať že v segmente populárnej hudby sa budú čoraz viac objavovať interpreti, ktorí budú bodovať svojou originalitou a že sa nenaplní klasický biblický odkaz „Nie je nič nové pod Slnkom“.

Zoznam použitej literatúry

Encyklopedické heslo:

Velký sociologický slovník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411.

FEDORAK, Shirley. *Pop culture: the culture of everyday life*. Buffalo: University of Toronto Press, c2009, xv, 166 p. ISBN 14-426-0124-8.

Esej:

CASCONE, Kim. Laptop Music: counterfeiting aura in the age of infinite reproduction. s. 7. Dostupné z: <http://is.gd/F5VlhA>

GOODWIN, Andrew. Sample and hold: Critical Quarterly. Blackwell Publishing Ltd, 1988, roč. 30, č. 3. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8705.1988.tb00315.x>

Späť ku dňom: po stopách pionierov hip hopovej kultúry. In: *Hip-Hop.sk* [online]. 2006 [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <http://hip-hop.sk/serial-spatkudnom/spat-ku-dnom-po-stopach-pionierov-hip-hopovej-kultury>

WARNER, Timothy. *Pop music: technology and creativity : Trevor Horn and the digital revolution*. Burlington, VT: Ashgate, c2003, xiv, 172 p. ISBN 07-546-3132-X. Dostupné z: <http://books.google.sk/books?id=NWQ6xfA5hfQC>

WhoSampled: Exploring the DNA of music [online]. 2013 [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: www.whosampled.com